

**Комисија за хартије од вриједности
Републике Српске
Бања Лука**

Вука Караџића 6
Тел. 218-356, 218-362; Факс: 218-361
www.secrs.gov.ba email: kontakt@secrs.gov.ba

**Securities Commission
Republic of Srpska
Banja Luka**

Vuka Karadžića 6
Ph: +387 51 218 356, 218 362; F: 218-361
www.secrs.gov.ba email: kontakt@secrs.gov.ba

Број: 01-62-2271-12/14
Бања Лука, 10.10.2014. године

На основу члана 260. став 1. тачка д), члана 87. став 1. тачка б) и члана 226. Закона о тржишту хартија од вриједности („Службени гласник Републике Српске“ број 92/06, 34/09,30/12, 59/13 и 108/13), Комисија за хартије од вриједности Републике Српске у поступку ванредне контроле над берзанским посредником Адвантис брокер а.д. Бања Лука, на сједници одржаној дана 10.10.2014. године, доноси сљедеће:

Р Ј Е Ш Е Њ Е

Изриче се јавна опомена берзанском посреднику Адвантис брокер а.д. Бања Лука.

О б р а з л о ж е њ е

Комисија за хартије од вриједности Републике Српске (у даљем тексту: Комисија) је на сједници одржаној дана 13.09.2013. године усвојила закључак о покретању ванредног надзора над трговањем обвезницама ознаке RSDS-O-E од стране берзанског посредника Адвантис брокер а.д. Бања Лука (у даљем тексту: Адвантис брокер).

Након окончаног надзора сачињен је записник о спровођењу ванредног надзора над берзанским посредником Адвантис брокер а.д. Бања Лука у предмету трговања обвезницама ознаке RSDS-O-E број: 01-УП-62-2271-9/14 који је усвојен на сједници Комисије дана 25.03.2014. године (у даљем тексту: записник).

Адвантис брокер је дана 01.04.2014. године благовремено изјавио приговор број: 284/14 на достављени записник.

Комисија је дана 19.06.2014. године усвојила закључак број:01-УП-62-2271-11/14 којим је дјелимично усвојила приговор Адвантис брокера број: 284/14 од 01.04.2014. године, изјављен на записник, у дијелу који се односи на тачку 7.1. ст. 6., 7. и 8., те је записник и измијењен у том дијелу.

Како Комисија у складу са чланом 87. став 1. Закона о тржишту хартија од вриједности (у даљем тексту: Закон) може предузети једну или више мјера ако у поступку надзора утврди незаконитости, односно неправилности, одлучено је као у тачки 1. диспозитива из следећих разлога:

Дана 31.10.2013. године, овлашћена лица су у просторијама берзанског посредника Адвантис брокер изузела комплетну документацију везану за трговање обвезницама клијената које је изабрала из достављеног извода из књиге налога и то за: Бурзић (Хусеин) Хасиба из Отоке, Галић (Хуска) Сабита из Бања Луке, Трифковић (Максим) Жике из Бијељине, Колаковић (Стипе) Марка из Окучана, Мајић (Перо) Илије из Оцака и Антонијевић (Лазар) Небојше из Бања Луке за период од 01.09.-30.10.2013. године.

У просторијама Адвантис брокера узете су изјаве брокера, Татјане Томанић и Здравка Јанковића, те директора Адвантис брокера, Бранка Кеџмана. Изјаве брокера односе се на предају и пријем налога, временски размак између времена предаје и времена пријема налога, те питања да ли су горе наведена лица-продавци обвезница, лично предавали налоге за продају обвезница. Директор Адвантис брокера је дао изјаву на околности везане за налоге који су у БСТ означени као да су предани „лично у сједишту“, а потписани су изван просторија Адвантис брокер-а.

Како је прегледом документације везане за трговање обвезницама уочено да сваки налог за продају обвезница има исто вријеме предаје и пријема налога, између осталог су узете и изјаве од брокера и на ову околност. Наведеним изјавама брокера, између осталог, утврђено је да постоји временски размак између времена предаје и времена пријема налога, обзиром да је потребно вријеме да се обаве све радње око отварања клијент рачуна и преноса хартија од вриједности на клијент рачун. Код предаје налога лично, електронском поштом, факсом или телефоном постоји већа временска разлика него код предаје налога путем e-trading. Уколико основни подаци о клијентима (нпр. матични број) не одговарају онима на идентификационим документима (нпр. за клијенте који сада не живе у БиХ) или који су добили дупле рачуне власника под матичним бројевима и КИД бројевима, потребно је још и више времена да се изврши спајање ових рачуна у један рачун.

По изјави брокера, само у штампаној верзији налога који су дати лично, приказано је исто вријеме предаје и пријема налога, али је у књизи налога то вријеме различито и евидентирано као секвенца 1 и секвенца 2.

Брокери Татјана Томанић и Здравко Јанковић су изјавили и да су сва горе наведена лица лично предала налог, имајући у виду да је тако и наведено у налогу, а да су само за Галић Сабита налози и уговор однесени на потпис, а брокер Татјана Томанић је изјавила да претпоставља да је то обавила Бојана Врањеш (правница у Адвантис брокеру).

Анализом трговања, те поређењем података из изузете документације и поређењем података са књигом налога и надзорном станицом Комисије утврђено је да су подаци у књизи налога и налозима истовјетни, али је податак о времену предаје налога 37169 нетачан, јер је назначено вријеме предаје претходног налога 37147 који је опозван ради измјене цијене након дјелимичног извршења. Налог 37169 је нови налог који је креиран након опозива налога 37147 и измјене цијене, а у књизи налога је промијењено вријеме пријема налога, а вријеме предаје остало је исто као у опозваном налогу.

У поступку по приговору утврђено је да обрачун обављеног посла за дјелимично извршење налога број 37147 постоји, али да је, према рачуну Пошта Српске а.д. Бања Лука, Пошта број 78109, рачун број 420, Адвантис брокер упутио клијенту Галић Сабиту дана 12.09.2013. године у материјалном облику обрачун обављеног

посла по налогу број 37147 (налог извршен 09.09.2013. године) заједно с обрачуном обављеног посла по налогу број 37169 (налог извршен 10.09.2013. године).

Имајући у виду да у електронској књизи налога која је достављена у поступку надзора (допис број 1101/13 од 24.09.2013. године) нису садржани подаци о количини обвезница које су предмет налога број 37147 и времену реализације тог налога, Адвантис брокер је поступио супротно члану 79. став 1. т. ж) и м) Правилника о пословању берзанских посредника („Службени гласник Републике Српске“ бр. 67/12 и 5/13) којим је прописано да књига налога обавезно садржи податке о количини хартија од вриједности и датум и вријеме извршења посла.

Поред наведеног, обзиром да налог број 37169 у електронском и материјалном облику садржи нетачан датум и вријеме предаје налога, Адвантис брокер је поступио и супротно члану 84. тачка в) Правилника о пословању берзанских посредника, којим је прописано да информациони систем берзанског посредника мора бити организован на начин којим се обезбјеђује тачност и поузданост при прикупљању, уносу, обради, преносу и употреби података којима располаже берзански посредник, односно на такав начин којим се осигурава да се врши редовна провјера тачности унесених података.

Адвантис брокер је прекршио одредбу члана 123. Закона јер је пропустио да клијенту за налог 37169 достави писано (материјално или електронски) обавјештење са обрачуном посла за сваки извршени посао са хартијама од вриједности, најкасније наредног дана од дана извршења, како је прописано овим чланом.

У поступку контроле, а према документацији утврђено је да је налог број 37164 предан и примљен код берзанског посредника 10.09.2013. године у 9:56:15 часова. Налог је унесен у БСТ тек у 10:16:48 часова, те је реализован кроз три трансакције и то једна у 10:16:48 и двије трансакције у 10:17:42 часова. Међутим, у књизи налога као вријеме реализације налога није наведено ни једно од ова два времена. Као вријеме реализације наведено је вријеме 10:16:44 часова. Обрачун обављеног посла има исправне податке о реализацији налога, што није случај и са књигом налога. На овај начин подаци из књиге налога нису исти као подаци из БСТ, чиме је прекршена одредба члана 120. став 6. Закона којим је прописано да се у књигу налога уписује свако одбијање, измјену или опозив налога, те подаци о извршењу налога.

У достављеној књизи налога на дан 09.09.2013. године нема унесеног продајног налога клијента Адвантис брокера, под клијент рачуном број 20078829, за продају 211.021 обвезнице. Према подацима из БСТ са надзорне станице Комисије, овај продајни налог је унесен у БСТ дана 09.09.13. године у 8:32:43 часова, те реализован у 9:31:26 часова са налогом клијента Граве осигурање а.д. Бања Лука.

На дан 09.09.2013. године нема унесеног ни продајног налога клијента Адвантис брокера, под клијент рачуном број 20078837, за продају 53.827 обвезница. Према подацима из БСТ са надзорне станице Комисије, овај продајни налог је унесен у БСТ дана 09.09.13. године у 8:32:51 часова, те реализован у току дана кроз 4 различите трансакције, од којих је у два случаја купац био клијент Адвантис брокера.

На овај начин Адвантис брокер је прекршио одредбу члана 120. став 2. којим је прописано да се у књигу налога обавезно уписује сваки налог, те да се налози за куповину и продају уписују у књигу налога хронолошким редослиједом пријема налога и означавају одговарајућим редним бројем.

Провјером књиге налога за контролисани период утврђено је да је за само 10 налога унесен податак о количини хартија од вриједности које су предмет налога, док за

остале унесене налоге у књизи налога нема податка о количини хартија од вриједности које су предмет налога, што није у складу са одредбама члана 79. Правилника о пословању берзанских посредника, којим је прописано које податке садржи књига налога (количина хартија од вриједности као обавезан податак у књизи налога утврђен је тачком ж) овог члана).

Према подацима из књиге налога, налог Галић Сабита број 37147 (ред 16 у књизи налога), у секвенци 1 (унос) заведен је као продајни налог, унесен је у књигу налога у 8:20:43 часова, али без количине обвезница које су предмет налога. Налог број 37147 је унесен у БСТ у 8:53:28 часова. Налог је дјелимично реализован у количини од 618 обвезница у 12:57 часова, што јесте наведено у књизи налога (колона реализована количина), али нема података о времену реализације. Према подацима из књиге налога, налог број 37147 је замијењен (секвенца 2) дана 10.09.2013. године у 11:05:53 часова и повучен (секвенца 3) 10.09.2013. године у 11:07:15 часова.

Увидом у извод из БСТ утврђено је да је унос налога, дјелимично извршење и брисање (остатка) налога број 37147 од 19.506 обвезница извршено дана 10.09.2013. године у 11:07:15 часова. Слиједом наведеног, Адвантис брокер је у случају налога Галић Сабита прекршио одредбу члана 120. став 6. Закона којим је прописано да се у књигу налога уписује свако одбијање, измјена или опозив налога, те подаци о извршењу налога, а које је кршење утврђено и код налога Бурзић Хасиба број 37164. Даном 30.12.2013. године овлашћена лица су у просторијама Комисије сачинила записник о усменој изјави странке Кеџман Бранка, по позиву број: 06-62-2271-6/13 од 20.12.2013. године, ради изјашњавања о чињеницама и околностима у вези с трговањем обвезницама ознаке RSDS-O-E. Узимање изјаве се посебно односило на изјашњавање директора у вези са сумњом на неовлашћено обављање услуга посредника. У датој изјави Бранко Кеџман је поред осталог навео да сматра да ни на који начин нису угрозили клијента тиме што су му помогли да изврши продају јер се, нажалост, у већини случајева ради о необразованим људима којима је стран појам обвезнице и брокера и било чега везаног за то. Навео је да се помоћ огледа у томе да људи који не могу, из било којег разлога, доћи у сједиште брокерске куће, помоћи им да то ураде што је могуће лакше, јер би било логично да они могу читаву процедуру проћи што једноставније иако то правилима није дозвољено. Мисли на Правила пословања берзанског посредника, чиме је прописана веома компликована процедура за, на било који начин хендикепирана лица, било са тјелесним инвалидитетом или менталним недостатцима или недовољним образовањем или неписменим лицима.

У поступку по приговору утврђено је да овлашћеним лицима није дата на увид сва тражена документација приликом непосредног надзора, нити је накнадно достављена током поступка надзора, а што је Адвантис брокер био дужан да учини у складу са чланом 263. став 3) Закона. Наведеним чланом прописана је дужност надзираних лица да овлашћеним лицима Комисије омогуће приступ у пословне просторије, обезбиједи одговарајуће просторије и раднике, дају на увид и доставе тражену документацију и исправе, дају изјаве и изјашњења, те обезбиједи друге услове потребне за обављање надзора, што Адвантис брокер у конкретном случају није учинио, па овлашћена лица нису могла да утврде све релевантне чињенице.

Слиједом свега наведеног, а након контроле извода из књиге налога, надзорне станице код Комисије, односно извода из БСТ, изузете документације, изјава

брокера и директора Адвантис брокера и поступка по приговору, утврђено је да је Адвантис брокер, је у горе описаним случајевима, у обављању послова са хартијама од вриједности прекршио одредбе чл. 120. ст. 2. и 6. и 123. Закона, те чл. 79. и 84. тачка в) Правилника о пословању берзанских посредника. Како Комисија у складу са одредбом члана 266. ст. 1. тач. њ) када утврди незаконитости и неправилности којима се угрожава функционисање тржишта капитала у цијелини, положај појединих учесника на тржишту капитала или утврди да постоји могућност наношења значајније штете, може изрећи јавну опомену берзанском посреднику, одлучила је као у диспозитиву рјешења.

Упутство о правном средству:

Ово рјешење је коначно и против истог није дозвољена жалба, али се може покренути управни спор подношењем тужбе Окружном суду у Бањој Луци у року од 30 дана од дана пријема овог рјешења

Предсједница
Комисије за хартије од вриједности
Републике Српске

Мира Поткоњак

Достављено:

1. Адвантис брокер а.д. Бања Лука;
2. У спис;
3. а/а.